

SAKSBEHANDLER

Kaare Stang
Leif Anker

VÅR REF.
13/01032-15

ARK. B - Bygninger

1 (Oslo) Oslo - Os

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
17.12.2014

TELEFAKS

+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

KOPI

AKERSHUS FESTNING, OSLO KOMMUNE – FORSKRIFT OM FREDNING GITT MED HJEMMEL I LOV AV 9. JUNI 1978 NR 50 § 22 A JF § 15

Vi viser til høringsbrev 29. august 2014 med forslag til fredning av Akershus festning – Oslo kommune.

Vi oversender med dette forskrift om fredning fastsatt av Riksantikvaren 17. desember 2014. Omfang av fredningsobjekter framgår av den vedlagte forskriften med kart over fredete byggverk og anlegg.

Fredningsforskriften er fastsatt med hjemmel i lov av 9. juni 1978 om kulturminner § 22 a jf. § 15 og forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling m.v. etter kulturminneloven § 12 nr. 1.

Fredningssakens bakgrunn

Forsvaret har i samarbeid med Riksantikvaren utarbeidet en landsverneplan for Forsvaret, der formålet var å finne fram til og velge ut for vern et representativt utvalg av Forsvarets bygninger og anlegg. Akershus festning er ett av 14 anlegg som er definert som Nasjonale festningsverk. De Nasjonale festningsverkene ble behandlet i St. meld. nr.54 (1992-93).

Fredningen av Akershus festning inngår i det arbeidet som Riksantikvaren nå utfører i forbindelse med gjennomføring av fredningen av de nasjonale festningsverken og er Riksantikvarens avsluttende bidrag i 200-årsjubileet for Grunnloven. Fredningsforskriften for Akershus festning er utarbeidet på grunnlag av *Verneplan for Akershus*, Forsvarets bygningstjeneste 1998.

For nærmere redegjørelse for fredningssakens omfang og begrunnelse viser vi til Riksantikvarens brev 29. august 2014 med forslag til fredningsforskrift, samt til *Verneplan for Akershus festning*.

Riksantikvaren omtaler i brevet 29. august 2014 at fredningsforslaget kun omfatter de deler av Akershus festning som er i statens eie og som forvaltes av Forsvarsdepartementet. En mindre del av festningen forvaltes av Justis- og beredskapsdepartementet og inngår i JBDs landsverneplan. Øvrige bevarte deler av festningens forterreng og hovedgrav er ikke i statens eie eller forvaltning og de kan følgelig ikke fredes etter kulturminneloven § 22 a. For disse delene av festningen er Byantikvaren i Oslo i prosess med sikte på å sette i gang fredningssak

etter kulturminneloven §§ 15 og 19. Byantikvaren vil i så fall varsle og behandle dette som en egen sak.

Høringsuttalelser

Riksantikvaren varslet oppstart av fredningssak for Forsvarets eiendommer i brev av 8. november 2002. Fredningsforslaget for Akershus festning ble sendt på høring 29. august 2014 med frist til 17. oktober for å avgi uttalelse. Etter søknad fikk Byrådsavdeling for byutvikling, Oslo kommune utsatt høringsfrist til 24. oktober 2014. Riksantikvaren har mottatt høringsuttalelser fra Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsbygg og Oslo kommune.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Justis- og beredskapsdepartementet har ingen merknader til fredningsforslaget.

Forsvarsbygg anser fredningsforslaget i hovedsak å være i samsvar med *Verneplan for Akershus festning* (1998) og etablert praksis for forvaltning av festningen. Det er ingen vesentlige merknader til forslaget utover enkelte kommentarer: Det bes om at oversikt over fortifikasjonene sorteres i stigende rekkefølge, ev at det legges inn merknad /kolonne som angir hvilken del av anlegget det enkelte inventaret tilhører. Det pekes på at inv.nr. 1056 *Munks tårn* er falt ut av listen over objekter som foreslås fredet. Forsvarsbygg ber om at fredningsomfanget på inv.nr. 25 *Høymagasinet*s interiør justeres fordi gulvet i stor utstrekning er ombygd og fordi fremtidig bruk vil kunne kreve endringer. Videre ber Forsvarsbygg om at det presiseres at fredning av inv.nr. 36 *Daghuset* ikke omfatter interiøret og at fredningen ikke er til hinder for gjennomføring av stadfestet reguleringsplan for festningen kino. Det foreslås også at inv.nr. 42 *Forbrenningsovnhuset* tas ut av fredning pga. lav funksjonsverdi og lav verneverdi, likeledes foreslås at inv.nr. 651 *Luftetårnet* tas ut av fredningen fordi dette må bygges om til hovedatkomst for ny virksomhet i renseanlegget i samsvar med stadfestet reguleringsplan. Forsvarsbygg ber om en nærmere redegjørelse for hvordan en skal behandle bygninger som ikke fredes, men som ligger innenfor fredningsområdet. Forsvarsbygg varsler også at verneplan for Akershus festning er oppdatert bla. med mer omfattende dokumentasjon. En tar sikte på at verneplanen slik skal kunne imøtekomme krav til forvaltningsplan for statens kulturhistoriske eiendommer. I høringssvaret orienterer Forsvarsbygg også om planer og igangværende prosjekter på Akershus.

Oslo kommune, Byrådsavdeling for byutvikling har gitt uttalelse på vegne av kommunen på bakgrunn av uttalelser fra Byantikvaren, Plan- og bygningsetaten, Bymiljøetaten og Oslo havn KF. Oslo kommune ser det som selvfølgelig at Akershus festning fredes. Området er også sentralt for kommunen som ønsker å inkludere dette i byutviklingen. Fredningens influensområde som bla. Vippetangen må kunne utvikles til beste for byen. Myntgata-kvartalet (inv.nr. 29, 30, 31 og 32) er sentralt i prosessen med å gjøre kvadraturen mer attraktiv. Kommunen ønsker at kvartalet åpnes opp for å skape mer liv ved at den nordlige delen av kvartalet fortettes og at bebyggelse fra krigsårene og senere kan rives. Fredningsforskriften må ikke få bestemmelser som hindrer innpassing av nye funksjoner og en balansert utvikling, jf. forskriftens § 1 *Formål med fredningen*, siste to ledd og § 3 *Fredningsbestemmelser*. Oslo kommune forutsetter at fredningen gir rom for utvikling av Myntgata-kvartalet. Kommunen ser at fredning vil være førende for endringer. Videre finner kommunen det uheldig at Kvadraturforeningen ikke synes å være hørt i saken.

I sin uttalelse til byrådsavdelingene ønsker Oslo Havn KF flere fotgjengeforbindelser gjennom fredningsområdet til Vippetangen og mener at dette er i tråd med Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner*.

Riksantikvarens vurdering

Både Forsvarsbygg og Oslo kommune tar opp forhold som berører fredningens forhold til gjeldende reguleringsplan og fremtidige planprosesser. Begge instanser ser positivt på at Akershus festning nå fredes.

Innledningsvis vil Riksantikvaren vil peke på at Myntgatekvartalets verdi som del av festningen har vært kjent og akseptert i en årrekke. Formelt ble fredningssak varslet i 2002, fredning ble aktualisert med verneplanen som forelå i 1998. Verneverdien av kvartalet som en viktig del av festningen har vært på det rene i mange år og fredningssaken er en konsekvens av det arbeidet Riksantikvaren utfører som ledd i oppfølgingen av flere stortingsmeldinger.

Forsvarsbyggs merknader knytter seg dels til enkeltinventarer, dels til forhold mellom fredning og gjeldende reguleringsplaner. Riksantikvaren merker seg at inv.nr. 1056 *Munks tårn* er falt ut og har innarbeidet dette i listen over fredete inventarer. Likeledes er det gjort noen mindre justeringer i tråd med Forsvarsbyggs merknad for inv.nr. 4 *Hovedvakten*. Fredningsomfanget for interiøret inv.nr. 25 *Høymagasinet* er presisert slik at det er bygningens opprinnelig og eldre hovedkonstruksjon med takverk og innvendig eksponerte vegger som omfattes av interiørfredningen.

For inv.nr. 36 *Daghuset* er det presisert at interiøret ikke inngår i fredningen. Riksantikvaren har i uttalelse 7.11.2013 til endret reguleringsplan Festningen kino akseptert utvidelse av *Daghuset* på nærmere vilkår. Fredningsforslaget innebærer ingen endring av dette.

Forsvarsbygg ber om at inv.nr. 42 *Forbrenningsovnhuset* og inv.nr. 651 *Luftetårnet* tas ut av fredningen. *Forbrenningsovnhuset* ble oppført som del av renseanlegget under festningsplassen samtidig med *Daghuset* og bygningene fikk en utforming tilpasset inv.nr. 38

Forsvarsdepartementet. Bygningen ligger åpent eksponert mot festningens tidligere hovedgrav, Kongens gates forlengelse, og er en del av festningens fasade mot offentlige byrom.

Forbrenningsovnhuset er på linje med *Daghuset* gode eksempler på en tilpasningsarkitektur, og begge bygningene inngår i Verneplan for Akershus festning som en del av det helhetlige bygningsmiljøet. Tilsvarende gjelder også *Luftetårnet*, hvor Riksantikvaren i sin uttalelse til reguleringsplanen har lagt til grunn at tårnet vil inngå i fredningen.

Etter Riksantikvarens vurdering ligger *Forbrenningsovnhusets* og *Luftetårnets* verdi i den arkitektoniske utformingen tilpasset omkringliggende byggverk og Hovedtangens kontreskarpe. Inventarene inngår slik som del av det sammenhengende bygningsmiljøet. Riksantikvaren vil presisere at fredningen vil ikke være til hinder for eventuelle bygningsmessige tillegg på *Forbrenningsovnhuset* utfra funksjonsmessige hensyn innenfor rammen av fredningsbestemmelsene. Fredningen av *Luftetårnet* er ikke i motstrid til Riksantikvarens uttalelse til reguleringsplanen for festningen kino, og fredningen vil ikke være til hinder for hel eller delvis demontering og gjenmontering.

Bygninger som ikke fredes og som ligger innenfor fredningsområdet omfattes av gjeldende planbestemmelser, i dette tilfellet bestemmelsene i reguleringsplan S-2508. Kulturminneloven vil kunne komme til anvendelse i den grad tiltak på ikke-fredete bygg har virkning for det fredete anlegget eller fredete objekter. Dette vil måtte avgjøres i den enkelte sak.

Oslo kommunes merknader knytter seg primært til byutvikling i Myntgatekvartalet og framtidig byutvikling på Vippetangen og det som kalles fredningens influensområde. Riksantikvaren har i brev 11.4.2014 uttalt seg til oppstartsmelding og planprogram for Myntgata 2. Tiltaket er ikke i tråd med gjeldende planer og Riksantikvaren har bedt om at det konsekvensutredes. Byantikvaren har i uttalelse til planprogram og konsekvensutredning 28.4.2014 varslet mulig innsigelse for alternativ 1 og 2 og bedt om at det utredes et planalternativ med redusert og lavere utbygging for i større grad ivareta kulturminneverdiene. Riksantikvaren vil peke på at fredningsforskriftens § 1 *Fredningens formål* prinsipielt sett ikke er til hinder for en videre utvikling av kvartalet. Fredningens formål er å ivareta Akershus

festning som kulturminne, dvs. fredningsområdet og de enkelte fredete objektene. I Myntgatekvartalet er det kun inv.nr. 29 Kavalerikasernen hvor fredningen omfatter deler av interiørene jf. forskriftens § 2 *Omfang*. Interiørfredningen er ikke til hinder for framtidige endringer forutsatt at det ikke gjøres inngrep i de fredete delene av interiørene. Tilsvarende gjelder også for fredningsforskriftens § 3 *Fredningsbestemmelser*. Dette framgår klart av selve teksten hvor det i første ledd første punktum slås fast at den omfatter «fredete byggverk, anlegg og grøntarealer» (uth. her). I annet punktum gjentas at forbudet mot inngrep gjelder «fredete byggverk (uth. her), anlegg eller forterreng så langt de er fredet». Relevant i denne sammenhengen er fredningsforskriftens § 4 *Dispensasjon*. Bestemmelsen gir adgang til at det i særlige tilfeller kan gjøres unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet. Dette må avklares i den enkelte sak. Etter Riksantikvarens vurdering vil fredningen ikke være til hinder for endringer i Myntgatekvartalet. En eventuell utvikling her må skje på kulturminnenes premisser slik de framgår av fredningens formål og fredningsbestemmelsene, jf. Byantikvarens uttalelse til Byrådsavdelingen 1.10.2014.

Myntgatekvartalet dannes av Kavalerikasernen med omkringliggende stallbygninger og er utformet som en klassisk militær karré etter europeisk mønster. Anlegget er enestående i norsk sammenheng, og inngår i et bygningsmiljø med likeartede funksjoner som inv. nr. 25 *Høymagasinet*, inv.nr. 28 *Offiserstallen* og inv.nr. 33 *Ridehuset på Kontraskjæret*, hvorav de to siste er fredet og inngår i landsverneplan for Justis- og beredskapsdepartementet. Riksantikvaren ser positivt på at kvartalet i større grad blir tilgjengelig for allmenheten. En eventuell framtidig utvikling vil kunne være mulig i nordre del av kvartalet. Inv.nr. 26 og tilbygget ekstysk gymnastikksal til inv.nr. 31 inngår ikke fredningen. En eventuell ny bebyggelse må underordne seg bygningsvolumer, gesims- og mønehøyder i de fredete stallbygningene og ivareta karréstrukturen og kvartalets plassrom. Nybygg må opprettholde og ev. forsterke kvartalets karakter som militær karré med plassrom og sikre opplevelsen av bygningenes arkitektur og innbyrdes sammenheng. Det er vesentlig at sammenhengen med festningen og omkringliggende militære bygningsmiljø opprettholdes. Materialbruk og form på ev. nybygg kan ikke avklares i fredningssaken, men må løses i en framtidig planprosess. Forskriftens § 4 *Dispensasjon* gir adgang til tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende og konstruksjoner på nærmere vilkår. Eventuelle gjenåpninger av tidligere adkomster må vurderes i lys av dette. Spørsmål om adkomst og gjennomgang til kvartalet må også vurderes mot sikkerhetsmessige behov med Forsvarsbygg som forvalter.

Riksantikvaren er i likhet med Oslo kommune opptatt av at allmenheten har adgang til festningen og at denne i størst mulig utstrekning er åpen for gjennomgang mellom Kvadraturen og Vippetangen. Spørsmål om adkomstveier og gjennomgang må ses i lys av eksisterende adkomster og de sikkerhetsmessige behovene på festningen. Port mot Vippetangen i Kongens gate og port mot Skippergata er i dag stengt. En åpning av disse kan ikke avklares i fredningssaken, men må løses med Forsvaret, Forsvarsdepartementet og Statsministerens kontor. Opparbeiding av ev. framtidige nye porter og adkomstveier vil måtte avveies og finne sin løsning i den enkelte sak jf. forskriften § 4.

Gangbro over voller og murer som ønsket av Oslo Havn KF vil etter Riksantikvarens vurdering bryte fullstendig med festningens karakter som forsvarsverk og vil ikke være forenlig med fredningen.

Byutvikling i fredningens influensområde dreier seg om forhold i festningens forterreng og nærmeste omgivelser. Disse arealene omfattes ikke av fredningen av statens eiendom i

Forsvarets forvaltning på Akershus festning. Byantikvaren er i prosess med Oslo kommune om å varsle fredningssak for de delene av festningens forterreng som ikke lenger er i statens eie. Framtidig byutvikling i dette området må avklares i en framtidig fredningsprosess.

Fredningssaken omfatter utelukkende statens eiendom i Forsvarets forvaltning på Akershus og omfatter ikke private eller kommunale grunneiere. Etter Riksantikvarens vurdering har det ikke vært påkrevet for sakens opplysning å innhente synspunkter fra Kvadraturforeningen som er en interesseforening knyttet til eiendom og forretningsdrift i Kvadraturen.

Konklusjon

Riksantikvaren konstaterer at det er bred enighet om fredning av Akershus festning. På bakgrunn av innkomne merknader er forhold presisert og kommentert. Akershus festning har i praksis vært behandlet som fredet siden mellomkrigstiden uten at dette har vært til hinder for bruksendring og bygningsmessige endringer og tilføyelser. Fredningen innebærer ingen substansiell endring av forvaltningspraksis.

Bebyggelsens og områdets kulturminneverdier må danne premiss for Myntgatekvartalets videreutvikling og bruk, slik Oslo kommune også uttrykker aksept for i sin høringsuttalelse. Fredningen er ikke til hinder for byutvikling i fredningens influensområde eller for Myntgatekvartalet på nærmere beskrevne forutsetninger.

Fredningsforskriften er justert på enkelte punkter som følge av høringssvarene.

Fredningen omfatter ikke Forsvarets ledelsesbygg og et antall andre bygninger innenfor fredningsområdet. For oversiktens skyld er liste over bygninger som ikke inngår i fredningen tatt inn i forskriften.

Etter Riksantikvarens vurdering gir forskriften med disse endringene de nødvendige beskrivelser og definisjoner av kulturminneverdiene. Forskriften gir også adgang til dispensasjon jf. kulturminneloven § 15 a første ledd.

Kunngjøring av forskriften, tinglysing og salg m.v.

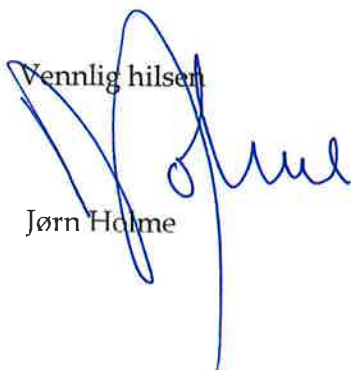
Forskrift om fredning av Akershus festning er fastsatt av Riksantikvaren 17. desember 2014 og følger vedlagt sammen med kart over område, byggverk og anlegg som omfattes av fredningen.

Forskriften vil bli kunngjort i Norsk Lovtidend avd. II. Fastsettelse av fredning ved forskrift utgjør lov og er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan derfor ikke påklages.

Ved avhending av eiendommer ut av statens eie, skal henvisning til forskriften og dato for kunngjøringen i Norsk Lovtidend tinglyses som heftelse på eiendommen. Orientering om avhending, kopi av skjøte og opplysning om nye eiere må sendes til Riksantikvaren umiddelbart etter at et eierskifte er gjennomført.

Riksantikvaren ber om at aktuelle kjøpere eller leietakere gjøres kjent med forskriften og innholdet i dette brevet.

For nærmere informasjon om de fredete byggverkene og anleggene vises det til verneplanen for Akershus festning som er tilgjengelig på <http://www.verneplaner.no>. Verneplanen er ikke en del av forskriften.

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Hanna Kosonen Geiran

Vedlegg: Forskrift om fredning av Akershus festning, Oslo kommune

Kopi til: Terje Rydeng, Forsvarsstaben, Postboks 800, Postmottak, 2617 Lillehammer/
Forsvaret - Akershus Kommandantskap, AK Postmottak - Lillehammer, 2617
JØRSTADMOEN/ Forsvarets museer, Oslo mil/Akershus - Bygning 62, 0015 OSLO/ Oslo
kommune - Plan- og bygningsetaten, Boks 364 Sentrum, 0102 OSLO/ Forsvaret - Avdeling for
kultur og tradisjon, Postmottak, 2617 LILLEHAMMER/ Fortidsminneforeningen - Oslo og
Akershus, Vøienvolden gård - Maridalsveien 120, 0461 OSLO/ Forsvaret - Oslo
Garnisonsforvaltning/ Oslo kommune - Byantikvaren, Postboks 2094 Grünerløkka, 0505 Oslo/
Oslo kommune - Oslo Havn KF, Postboks 230 Sentrum, 0103 OSLO/ Fortidsminneforeningen,
Dronningens gate 11, 0152 OSLO/ Justis- og Beredskapsdepartementet, Postboks 8005 Dep,
0030 OSLO/ Nasjonale Festningsverk, Postboks 405 Sentrum, 0103 OSLO/ Klima- og
miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 Oslo

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Forsvarsdepartementet		Pb 8126 Dep	0032 OSLO
Oslo kommune		Rådhuset	0037 Oslo
Statsbygg		Postboks 8106 Dep	0032 OSLO

Forskrift om fredning av Akershus festning, Oslo kommune

Fastsatt av Riksantikvaren 17. desember 2014 med hjemmel i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. forskrift 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven § 12 nr.1.

§1 Formålet med fredningen

Fredningen har som formål å sikre og bevare byggverk og anlegg knyttet til Akershus festning som ikke er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4.

Fredningen skal ivareta Akershus festning som historisk forsvarsverk og sete for statsadministrasjonen med kongelig slott og stattholderresidens, slaveri, landsfengsel og som forvaltningssete for Forsvaret.

Fredningen skal ikke være til hinder for fortsatt bruk av festningen som administrasjonssete for statlig forvaltning og nødvendige fysiske sikringstiltak som følge av dette.

Akershus er enestående blant våre nasjonale festningsverk, med middelalderborg og renessanseslott omgitt av forsvarsverk som viser en sammenhengende militærteknologisk utvikling fra høymiddelalderen til 1800-tallet og oppbygging av den selvstendige norske statsmakten fra 1814 til i dag. Fredningen skal legge til rette for en helhetlig bevaring og forvaltning. Den visuelle og funksjonelle sammenhengen mellom festningen somanlegg og de enkelte objektene skal opprettholdes og styrkes.

Fredningen skal sikre både fortifikatoriske anlegg, bygninger, uteområder med trapper, veier, murer og plasser og deres innbyrdes sammenheng og sammenhengen med festningsanlegget for øvrig.

Fredningen skal sikre de militærhistoriske, arkitektoniske og øvrige kulturhistoriske verdiene ved de enkelte byggverkene slik de er beskrevet i *Verneplan Akershus festning*. Fredningen skal sikre både opprinnelige elementer og senere tilføyelser der disse vurderes å ha en selvstendig verdi som eksempel på en historisk utvikling.

Fredningen av fortifikatoriske anlegg og tilhørende elementer skal sikre anleggenes utforming slik at deres opprinnelige funksjon er tydelig. Strukturen i anleggenes oppbygging samt materialbruk og detaljering skal opprettholdes.

Fredningen av bygningenes eksteriør skal sikre bygningenes arkitektur og hovedpreg. Både det arkitektoniske uttrykket, materialbruk og detaljering som fasadeløsning, eldre dører og vinduer, overflater og eventuell dekor skal bevares.

Formålet med fredningen av bygningenes interiør er å bevare interiørene opprinnelige eller eldre deler. Dette gjelder vegger, arkitektoniske detaljer som dører, vinduer, listverk samt overflater og eventuell dekor, rominndeling, bygningsdeler, fast inventar, detaljer og overflater, samt tekniske installasjoner og utstyr som hører til og viser byggets funksjon. Formålet med å bevare hovedstrukturen er å sikre bevarte deler av bygningens opprinnelige konstruksjon med etasjeskiller, bæresystem og takverk. Fredningen av installasjoner og utstyr skal sikre objektets tekniske spesifikasjoner.

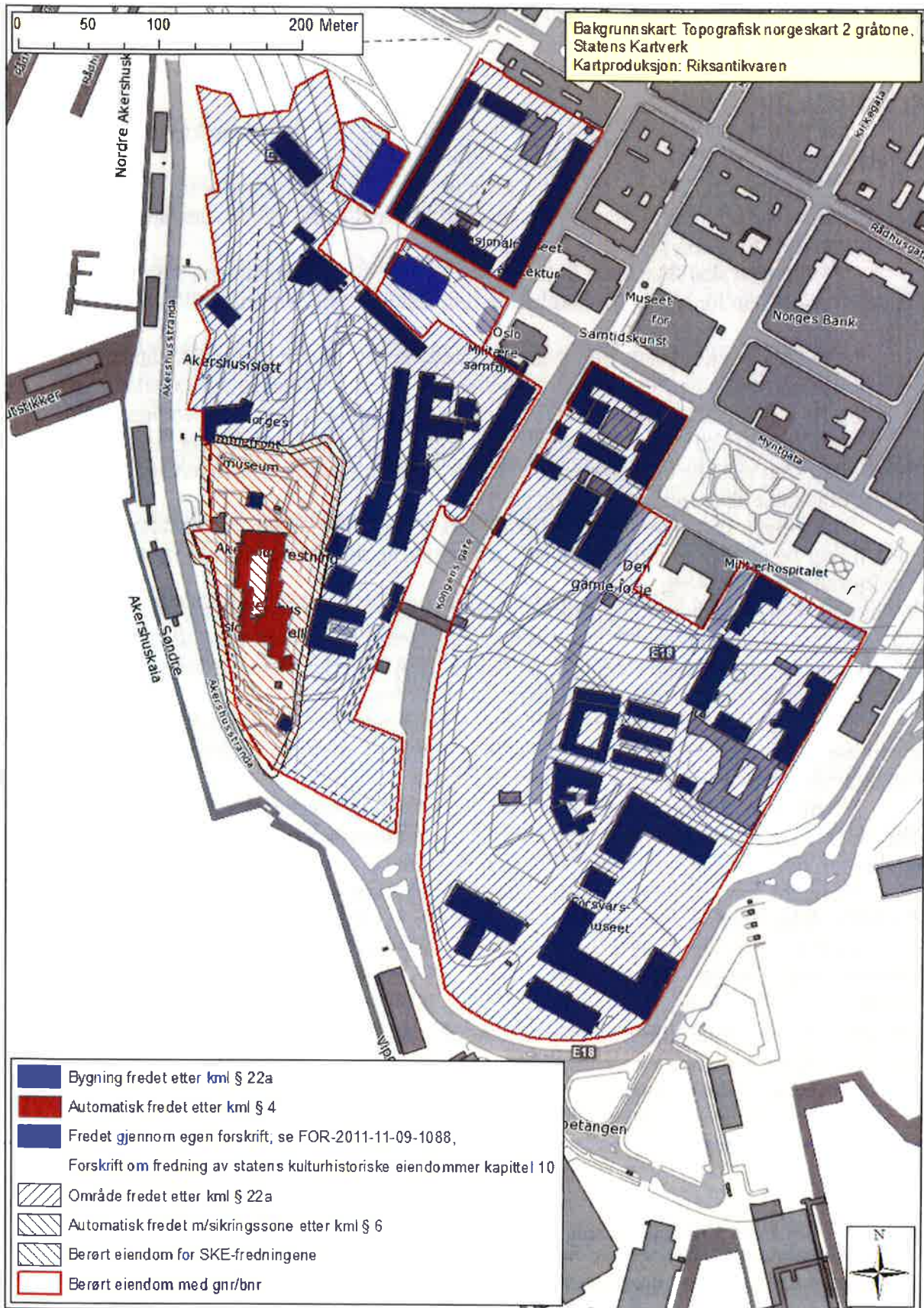
Fredning av veier, gangstier, dammer, plasser og øvrige grøntarealer og uteområder skal ivareta det parkmessige preg, plassrom og materialbruk.

§ 2 Omfang

Fredningen omfatter følgende anlegg:

Akershus festning, gnr./bnr. 207/1, 439 og 440 i Oslo kommune, herunder bygninger, kasematter, fortifikasjoner, uteområder med hager, plasser, veier, trapper, gangstier,

grøntanlegg mv. med vegetasjon, beplantning og belegning og andre festningsdeler som angitt i denne forskrift og vist på kart nedenfor.

Følgende byggverk og anlegg inngår i fredningen (inventarnr. viser til *Verneplan Akershus festning*):

Inventar-nr.	Navn	Byggeår	Eksteriør	Interiør	Gnr./ bnr.
1	Corps de Garde	1754	Hele	Hovedstruktur, synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk før 1900	207/1
3	Barakker	1747	Hele	Bevarte deler av hovedstruktur før 1900, opprinnelige og eldre panel, listverk, og dører.	207/1
4	Hovedvakten	1724	Hele	Alle rom i 1. etasje mot øst, inkl.gang, trapperom og rom i midten mot sør (rom 102), synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk fra 1800-tallet	207/1
5	Søndre brohus	1867	Hele	Omfatter ikke nyere innredning	207/1
6	Nordre brohus	1877	Hele	Omfatter ikke nyere innredning og transformator	207/1
7	Fengselsdirektørboligen	1858	Hele	Interiøret i sin helhet Formål sikre bevarte deler av opprinnelig rominndeling, panel, dører, listverk, trapper, trapperom og fast innredning inkl. loft og kjeller	207/1
8	Kornmagasinet	1788	Hele	Rest av kjeller, hovedstruktur med bevarte celler 1 etasje markert på plantegning, oppr. celledører, synlig og skjult tak og veggbehandling med dører og listverk før 1900, trappehus med jerntrapp.	207/1
9	Fengselskirken	1866	Hele	Kirkosal 2. etasje med opprinnelig fast innredning og takverk, vindeltrapp til kjeller 1et. nord, innvendige etasjeskiller og støttesystem med støpejernstolper og trekonstruksjoner i hele bygget	207/1
10	Seksjon 1. Lille provianthus	1751	Hele	Innvendige etasjeskiller og støttesystem av trekonstruksjoner i hele bygget, trapperom med ståltrapper. Celleavdeling i 4. et. østfløy i sin helhet, rom 410-421	207/1
10	Seksjon 2. Maskinhuset	1851	Hele, inkludert skorstein	Interiør ikke fredet	207/1
11	Kronprinsens kruttårn	1755 og 1853	Hele	Hele interiøret	207/1
12	Halmlageret	1861	Hele	Hvelvete rom 1. etasje, kaldt lager sør, hovedstruktur med bæresystem og etasjeskiller	207/1
13	Store provianthus	1690	Hele	Innvendige etasjeskiller og støttesystem av trekonstruksjoner i hele bygget, trapperom med enkelte eldre trapper, tverrgående skillevegger i bindingsverk i søndre del. Bevarte opprinnelige teglgulv i 1. et.	207/1
14	Bakeriet	1759	Hele	Interiør i søndre del: Jerntrapp, hovedstruktur fra eldste periode med bl.a. bakerovnsåpninger og bærestolpesystem fra 1902, eldre paneler. Interiør i nordre del: Opprinnelig hovedstruktur, faspenerer og synlig	207/1

				og skjult eldre belistning på vegger og himlinger	
18	Det lange røde hus	1774	Hele	Indre hovedstruktur, Innvendige etasjeskiller og støttesystem av trekonstruksjoner i hele bygget, festningsmur og rester av sortiport i kjeller østre del (luke i gulvet)	207/1
19	Skarpenords kruttårn	1657	Hele	Hele, unntatt innredning for museumsmagasin	207/1
20	Blykjelleren	Ca 1600 og 1657	Hele	Hele	207/1
21	Det dobbelte batteri	Ant. 1691-92	Hele	To hvelvete kjellerrom, (opprinnelig kasematter)	207/1
22	Laboratoriekjøkkenet	1836	Hele	Interiør ikke fredet	207/1
25	Høymagasinet	1845	Hele	Opprinnelig hovedstruktur med takkonstruksjon og innvendige vegger	207/1
29	Kavalerikasernen	1898	Hele	Opprinnelig hovedstruktur, synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, brystningspaneler og listverk, møterom mot sør 1. og 2. etasje midt i bygningen	207/440
30	Artilleristallen	1861	Hele	Interiør ikke fredet	207/440
31	Ingeniørstallen	1897	Hele	Bevarte opprinnelige hovedstrukturer, omfatter ikke senere tilbygg	207/440
32	Kavaleristallen	1867	Hele	Interiør ikke fredet	207/440
34	Festningsporten	1653	Hele	Hele, inkludert mekanisme/maskineri for vindebru	207/1
36	Daghuset	1932	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
38	Forsvarsdepartementet	1834 1864-65 1898-99	Hele	Hovedstruktur, inngangshall, 3 trapperom 1898-99, sal i 4. et. vestfløy (rom 428) med himling og dekor, dør til kantine 1. et. vestfløy	207/439
39	Armeens depot	1832	Hele	Hovedstruktur m oppr. takkonstruksjon, innvendige etasjeskiller og støttesystem av trekonstruksjoner i hele bygget, inngangshall hovedport, trapperom bakgård m/ oppr. vinduer	207/439
40	Artillerigården	1829	Hele	Hovedstruktur, trapperom, synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk	207/439
41	Intendanturverkstedet	1790	Hele	Hovedstruktur, trapp, synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk	207/439
42	Forbrenningsovnshuset	1932	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
43	Det gamle ridehus	1828	Hele	Opprinnelige og eldre deler av interiør med, takverk, himling, panel, brystning listverk og dører. Nyere amfi, scenerigg og kjeller inngår ikke	207/439
44	Det nye ridehus	1900	Hele	Opprinnelige og eldre deler av interiør med, takverk, himling, panel, brystning listverk og dører. Nyere øvingslokaler inngår ikke	207/439
45	Søndre brakkestokk	1744	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
46	Midtre brakkestokk	1744	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
47	Nordre brakkestokk	Mellom 1744 og 1759	Hele	Opprinnelig struktur og eldre synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk	207/439
48	Materialgården	1778-90	Hele, inkludert	1. et. vestfløy m/ stukkhimlinger, og	207/439

			tilbygget paradehall	eldre synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk samt hvelvet kjeller.	
49	Skolebygningen	1858	Hele	Hovedstrukturer, trapperom, tre rom i sin helhet 1. et. nordre ende. Opprinnelige /eldre stukkgesimser, rosetter, eldre fyllingsdører m/ synlige og skjulte bevarte opprinnelige, himlinger, brystningspaneler og listverk i alle hovedetasjer og mesanin.	207/439
50	Gymsal og portnerbolig	1865	Hele	Hovedstruktur, takkonstruksjon gymsal, trapp til loft i søndre del og synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk	207/439
52	Verkstedbygningen	1861-65	Hele	Hovedstruktur m oppr. takkonstruksjon, innvendige etasjeskiller og støttesystem av trekonstruksjoner og støpejernssøyler, hall med bjelketak i midtpartiets 1., 2. og 3. et. m/ bæresøyler, trapp i nordfløy, tårn med skorstein og tårn med vindeltrapp, 2 hvelvete kjellere u/ nordfløy.	207/439
53	Artilleriets kontorbygning	1891	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
57	Kommandantens stall	1891	Hele	Interiør ikke fredet	207/439
58	General Glads gård	1844-46	Hele	Trapperom, begge trapper, inngangsvestibyle, rom mot hovedtrapp 2. og 3. et., stort møterom 3. et., og trappetårn sør, Opprinnelige /eldre stukkgesimser, rosetter, eldre fyllingsdører m/ synlige og skjulte bevarte opprinnelige, himlinger, brystningspaneler og listverk	207/439
59	Kommandantskapet (Forsvarssjefens bolig)	1798-1800	Hele, inkludert. sidebygningen	Hele, inkludert. sidebygningen	207/439
60	Arsenalforvalterboligen	1860	Hele	Trapperom m/ oppr. trapp, listverk, dører og panel.	207/439
62	Hovedarsenalet	1859	Hele	Hele m/ særskilt vekt på opprinnelig hovedstruktur og materialbruk inkludert trapper og trappehus	207/439
64	Artillerikasernen	1908	Hele	Hovedstruktur m/ midtkorridor og trappehus samt synlige og skjulte bevarte opprinnelige dører, himlinger, paneler og listverk.	207/439
65	Artillerimagasinet	1870	Hele	Hele m/ særskilt vekt på opprinnelig hovedstruktur og materialbruk inkludert trapper og trappehus	207/439
66	Festningens gymnastikksal	1861, 1891	Hele	Opprinnelig hovedstruktur, nordfløy og senere tilbygget sørfløy, trappehus i søndre ende, gipshimling med stukklist i nordfløyen, bevarte bevarte opprinnelige eller eldre dører, himlinger, paneler og listverk, materialbruk og overflater. Omfatter ikke senere innbyggede kontorvolumer i nordfløy og nyere etasjeskiller	207/439
602	Dam ved Jomfrutårnet				207/1

603	Karpedammen				207/1
651	Luftetårnet	1939	Hele		207/439
752	Festningsplassen				207/439
752	Michael von Sundts plass				207/1
752	Arkeligården				207/1
1053	Romerike bastion	1611-13 og 1641	Hele		207/1
1055	Kurtinemuren mot Munks tårn	1659, 1773,1860	Hele		207/1
1056	Munks tårn	1560-årene	Hele	Hele	207/1
1057	Østre kurtine	1618	Hele		207/1
1058	Festningsbroen	1921	Hele		
1059	Kulegården	1631	Hele		207/1
1060	Kasematt i Kongens bastion	Ca 1670	Hele	Hele	207/1
1061	Kongens bastion	Opprinnelig dekkvoll for borgen ca 1300, nåværende voll e.1567, murfoten oppført 1705	Hele		207/1
1062	Skarpenords bastion	1592	Hele		207/1
1063	Nordre kurtine	1592	Hele		207/1
1064	Indre retransjemetsmur	1656	Hele		207/1
1065	Kronprinsens bastion	1592	Hele		207/1
1068	Prins Carls bastion	1616	Hele		207/1
1072	Kasematt i Vestre Horn	1691	Hele	Hele	207/1
1073	Vannportens kurtine (delvis revet)	Ca 1680	Hele		207/439
1074	Vannportens tenalje (delvis revet)	Ca 1720	Hele		207/439
1075	Ammunisjonskjeller, sortigang i Dronningens batteri	Ant 1590, og ca 1780	Hele	Hele	207/1
1076	Dronningens batteri	Opprinnelig dekkvoll for borgen ca 1300, utbygget e.1567,1592 1648, port oppført1684	Hele		207/1
1077	Blenderingsmuren i Vedhagen	Ukjent	Hele		207/1
1078	Kaponnieren i Vedhagen	1771	Hele		207/1
1079	Jomfrugårdens geværgalleri	Ca 1775	Hele		207/1
1080	Lange linje	1630-årene	Hele		207/1

1081	Arkeligårdens kurtine	m.a.?	Hele	207/1
1082	Vedhagen og Stallgårdens kurtine	1640-41	Hele	207/1
1083	Sortiportens kurtine (delvis revet)	1688	Hele	207/1
1084	Hornverket	1689	Hele	207/1
1085	Den nye tenalje	1750	Hele	207/1
1086	Gyldenløves bastion (delvis revet)	1680	Hele	207/439
1088	Akershusstrandens kontreeskarpe	Nåv. mur 1932	Hele	207/439
1089	Hovedtangens kontreeskarpe	Nåv mur 1932	Hele	207/439
1091	Ytre mur Det dobbelte batteri	Ant. 1691-92	Hele	207/01

Følgende inventarnr. er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 og behandles i samsvar med kulturminneloven § 3, jf. § 8:

0002	Akershus slott	Gnr./bnr.
1	Nordfløyen	207/01
2	Fadebursfløyen	
3	Vågehals	
4	Fruerstuehuset	
5	Blåtårnet	
6	Sydfloyen	
7	Det kongelige mausoleum	
8	Jomfrutårnet	
9	Skriverstuefløyen	
10	Romeriksfløyen	
11	Romerikstårnet	
1051	Knutstårnets kurtine	207/01
1052	Knutstårnet	207/01
1054	Brønnet i Stallgården	207/01

Festningsgrunnen innenfor området merket med rød skravering på kartet i forskriften er sikringsone for automatisk fredete kulturlag fra middelalderen.

Fredningen omfatter ikke følgende bygninger:

Inv. nr.	Navn	Gnr./bnr.
26	Garderobemodul	207/440
27	Modulbygg	207/439
37	Konferansehuset	207/439
61	Kontorbygg	207/439
63	Kontorbygg	207/439
67	Hovedportens vakt	207/439
71	Sidebygningen, Oslo Militære Samfund	207/441

Fredningen omfatter ikke følgende deler av festningen: Hovedgrav i øst (Kongens gate), Kontraskjæret, øvrig bevart forterreng som ikke er forvaltet av Forsvarsdepartementet, hovedbygningen Oslo Militære Samfund, minnesmerker innenfor fredningsområdet og nasjonalmonumentet på festningsplassen.

Offisersstallen (Politistallen) i Myntgata og Ridehuset på Kontraskjæret er fredet i forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer kap. 10. Bygningene forvaltes av Statsbygg og inngår i landsverneplan for Justis- og beredskapsdepartementet.

§ 3 Fredningsbestemmelser

Byggverk og anlegg som er fredet etter forskriften skal forvaltes på en slik måte at de forsvarshistoriske, kulturhistoriske og arkitektoniske verdier de representerer, blir ivaretatt. Det er ikke tillatt å foreta inngrep i fredete byggverk, anlegg eller forterreng så langt de er fredet.

Med *inngrep* menes

- a) å rive, skade, bygge om, flytte, grave bort eller fylle igjen
- b) å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller foreta andre endringer som går lenger enn vanlig vedlikehold

Med *vanlig vedlikehold* menes å ta vare på og reparere eksisterende bygningselementer og detaljer som for eksempel dører, vinduer, listverk, samt overflatebehandling. Vanlig vedlikehold skal skje i samsvar med opprinnelig eller eksisterende teknikk, utførelse og materialbruk og på en måte som ivaretar forsvarshistoriske, arkitektoniske og kulturhistoriske verdier.

Annet ledd er ikke til hinder for skjøtsel av festningsanleggets fredet forterreng, fredet hage- og parkanlegg eller annet fredet uteareal i samsvar med forvaltningsplan jf. forskriftens § 5.

§ 4 Dispensasjon

Forvaltningsmyndigheten jf. forskriftens § 7 kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet.

Ved avgjørelsen av hva som utgjør særlige tilfelle skal det legges vekt på i hvilken grad tiltaket er nødvendig av hensyn til formålet med fredningen, herunder

- a) istandsetting og restaurering
- b) utskiftning av ødelagt materiale eller vegetasjon
- c) tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og konstruksjoner under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert dokumentert grunnlag og i tråd med tradisjonelle metoder og materialbruk
- d) nødvendige brannsikringstiltak
- e) andre tiltak for å beskytte det fredete festningsanlegget og brukere, herunder fysiske sikringstiltak og sperrer

I vurderingen av hva som utgjør særlige tilfelle kan det også legges vekt på tiltakets samfunnsmessige betydning, herunder hensyn til sikkerhet, liv og helse.

§ 5 Forvaltningsplan

Vedkommende departement skal sørge for at det utarbeides forvaltningsplaner for fredete byggverk, anlegg og tilhørende uteområder det er ansvarlig for jf. kgl. res. *Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar* 1.9.2006

Forvaltningsplaner skal forelegges Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir fullmakt, for å sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

§ 6 Avhending

Forskriften gjelder selv om deler av eller hele byggverk, anlegg eller forterrenget som er fredet, går ut av statlig eie.

Eier er ansvarlig for å underrette kulturminneforvaltningen i god tid før overdragelsen finner sted.

§ 7 Myndighet

Forvaltning av denne fredningsforskriften er lagt til Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir fullmakt. For byggverk og anlegg som er gått ut av statlig eie er forvaltningen av fredningsforskriften lagt til regional kulturminneforvaltning.

§ 8 Brudd på bestemmelsene

Overtredelse av § 3 straffes etter kulturminneloven § 27.

§ 9 Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft straks.

